

❖ فتق چیست؟

فتق يك واژه ی کلی است که به بیرون زدگی احشای داخلی از جدار بدن گفته می‌شود و بیان کننده ی يك حالت منحصر به فرد نیست؛ بلکه انواع متفاوتی دارد. شایع ترین فتق جدار شکم اینگوئینال یا مغبنی (کشاله ران) می باشد که بیشتر در سمت راست دیده می شود.

فتق اینگوئینال به علت ضعف جدار تحتانی شکم؛ جایی که پاها به شکم متصل می‌شوند، دیده می‌شود. در این نوع از فتق، محتویات شکم شامل قسمتی از روده ی کوچک بیرون زدگی پیدا می‌کند که به شکل يك برجستگی قابل مشاهده است. این حالت شایع ترین نوع فتق است و مردان را بیش از زنان مبتلا می‌کند.

فتق رانی نوع دیگری از فتق است که خیلی شبیه فتق اینگوئینال است؛ ولی فرق فتق اینگوئینال با فتق رانی در این است که فتق اینگوئینال به دستگاه تناسلی نزدیکتر است. این نوع از فتق بیشتر در خانمها دیده می‌شود. گاهی اوقات بعد از جراحی شکم، جدار قدامی شکم که عضلات آن بریده شده بود، دچار ضعف می‌شود. این ضعف باعث می‌شود که محتویات حفره ی شکم از جدار این عضلات در حالی که قبلا بریده شده بود، راهی به بیرون پیدا کنند و باعث به وجود آمدن يك برجستگی روی شکم شوند. محل این برجستگی معمولا در بالای ناف است.

فتق نافی نوع دیگری از فتق که برآمدگی درست در محل ناف یا خیلی نزدیک به آن دیده می‌شود. علت این است که ماهیچه‌های اطراف ناف پس از تولد به خوبی بسته نشده‌اند.

بد نیست بدانید که همیشه فتق به صورت برجستگی واضح روی جدار بدن تظاهر نمی‌کند؛ بلکه گاهی اوقات فتق در داخل بدن است و از بیرون چیزی قابل مشاهده نیست. مثلا در فتق دیافراگم، قسمتی از معده از درون حفره ی موجود در دیافراگم عبور می‌کند و به بالای آن راه می‌یابد. این حالت ممکن است هیچ علامتی نداشته باشد و یا ممکن است شخص را دچار سوزش سر دل، سختی بلع و یا ناراحتی سینه کند و بعضی وقتها با سکنه ی قلبی اشتباه شود.

❖ علت فتق چیست؟

در بیشتر موارد علت واقعی فتق، ناشناخته است. در سایر موارد مانند فتق اینگوئینال، علت ارثی یا تکاملی است؛ یعنی ضعف دیواره ی عضلانی قبل از تولد و در طی تکامل جنینی اتفاق افتاده است. گاهی اوقات فتق در افراد مختلف خانواده دیده می‌شود که نشان می‌دهد این حالت جنبه ی ارثی داشته است. حقیقت این است که اهمیت فعالیت کمتر از آن حدی است که مردم باور دارند. کمتر از ۱۰ درصد افراد مبتلا به فتق اینگوئینال عنوان کرده‌اند که قبل از تشخیص فتق فعالیت شدید داشته‌اند.

یافته‌های دیگر نشان می‌دهد که حدود ۱۰ درصد مردم خود به خود دچار فتق جدار شکم می‌شوند که نشان می‌دهد هیچ بلند کردن جسم سنگین یا زور زدنی قبل از تشخیص وجود نداشته است. فتق های اینگوئینال علل مختلفی دارند ولی به ۲ گروه مادرزادی و اکتسابی تقسیم می شوند .

علل مادرزادی که بیشتر به علت نقص ژنتیکی در تشکیل سیر آناتومیکی بیضه ها می باشد و در کودکان حتی موقع تولد دیده می شود و حتی ممکن است حاوی مایع نیز باشد. فتق های اکتسابی بیشتر در سنین بالاتر دیده می شود و از علل آن سیگار، فعالیت سنگین، مشکلات ریوی و سرفه های مزمن، مشکلات عضلانی، سابقه جراحی های ناحیه می باشد. البته فتق هایی که در سنین جوانی ایجاد می شود نیز ممکن است علت مادرزادی داشته باشد.

❖ علائم بالینی فتق چیست؟

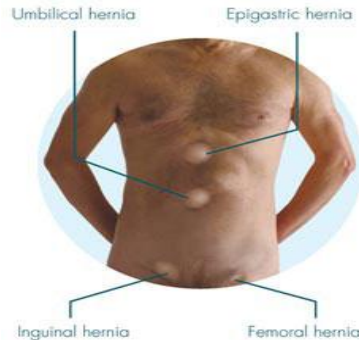
فتق اینگوئینال بصورت تورم در ناحیه ی زیر شکم در دوطرف شروع می گردد که در صورت تشدید تا حفره ی کیسه بیضه ادامه می یابد. فتق اگر به صورت حاد و ناگهانی رخ دهد دردناک خواهد بود ولی اگر مزمن و یا مادرزادی باشد معمولا دردناک نیست، مگر اینکه خیلی شدید شده باشد.

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی آذربایجان غربی
معاونت آموزش

شبکه بهداشت و درمان نقده
بیمارستان امام (ره) نقده

هرنی اینگوئینال (فتق مغربی)

گردآوری و تنظیم: یارمحمدی (سوپروایزر آموزشی)

۱۳۹۴

❖ پیشگیری از عوارض و آموزش به بیمار:

شایع ترین عارضه ی جراحی فتق، درد ناحیه می باشد که گاهی تا یک سال باقی می ماند و آزار دهنده است که مصرف مسکن ها و پوشیدن شورت های محکم که بیضه ها را بالا ببرد می تواند کمک کننده باشد.

خونریزی و بزرگ شدن منطقه از عوارض دیررس جراحی ممکن است باشد که عموماً کار خاصی احتیاج ندارد و با درمان علامتی (کمپرس آب گرم و مصرف مسکن) بهتر می شود.

نکته اینجاست که فعالیت های سنگین را بیمار نباید بلافاصله بعد از جراحی شروع کند و احتمال عود فتق را زیاد می کند. عفو نت های زخم هم مانند هر زخم دیگر ممکن است اتفاق بیافتد. اصولاً بعد از عمل جراحی فتق نباید تا ۴۸ ساعت به زخم آب بخورد ولی بعد از آن بیمار می تواند حمام برود.

پس نکاتی که باید در نظر بگیریم این است که در صورت داشتن فتق همیشه به سرعت به پزشک جراح رفته تا درباره ی آن مشورت انجام شود. در صورت گیر افتادن فتق حتماً به اورژانس بروید چون جزو اورژانس های جراحی می باشد. امروزه روش های لاپاراسکوپی نیز جهت جراحی فتق استفاده می شود که از عوارض آن می کاهد و از نظر زیبایی و مشکلات محل عمل مقبول تر از روش باز می باشد. البته روش لاپاراسکوپی در همه انواع هرنی ها (فتق ها) استفاده نمی شود.

❖ اهمیت فتق اینگوئینال چیست؟

اهمیت فتق اینگوئینال نه تنها در محدود کردن فعالیت فرد و درد می باشد بلکه مهمتر از آن بدلیل رانده شدن روده بداخل حفره ی اسکروتوم می تواند باعث عدم خون رسانی روده و مرگ بافت روده ی درگیر گردد که پروسه بسیار خطیر و خطرناک خواهد شد. لذا لازم است پس از تشخیص فتق اینگوئینال در اولین فرصت درمان انجام گیرد.

❖ درمان فتق اینگوئینال چیست؟

درمان اصلی فتق اینگوئینال، جراحی است.

❖ بهترین زمان جراحی فتق اینگوئینال چه زمانی است؟

اگر ارگان های شکمی بداخل فتق رانده شده و با تورم باعث بدام افتادن روده شوند، دردناک بوده و قابل برگشت نیست. بصورت اورژانس باید جراحی انجام شود ولی اگر حاد نبوده و دردناک نیست انجام جراحی در اولین فرصت باید انجام شود. حتی در نوزادان در صورت تشخیص فتق، سریعاً باید جراحی انجام شود و به تعویق انداختن عمل، جهت رشد بیشتر کودک صحیح نیست و ممکن است خطرناک باشد.